

Gazdasági élet és egyetem.

– Írta: *Dr. Kadosa Marcel.* –

Az utóbbi időben mindenki olvashatta a napilapokban heteken keresztül a jogi oktatás reformjáról és az e tárgyban tartott tanácskozásokról szóló híreket. Olvashatta, hogy vitáznak fölötte, milyen legyen a vizsgarend, hány félév után mennyi és minő vizsgát kell letenni és hasonló ilyeneket, amik a maguk igazi értelme szerint abszolúte nem változtatnak a dolog lényegén, a jogi oktatás kriminális elmaradottságán.

Csak nézze meg valaki a jogi oktatás tananyagát. Szinte érezi az ember a középkor hűvös és dohos fuvaltatát. Egyházjog, észjog, a legaprólékosabb római jog, politika, történelem . . . Ezel tömi meg a fejét, vagy legalább kellene a szabályok szerint megtömnie, aki majdan ügyvéd vagy bíró lesz az életben.

Ügyvéd vagy bíró, ügyész, közigazgatási vagy rendőri hatóság tagja, aki az eleven élet *kellő* közepébe telepszik bele anélkül, hogy csak fogalma is volna arról, ami a modern élet mozgalmának és forgalmának legnagyobb tényezőjét teszi ki: a kereskedelemről, az iparról, ezek szervezeteiről, adminisztrációjáról, rendtartásáról, szabályairól. Sőt oly messzeségben él e kategóriáktól, mint-hogyha egész világok választanak el tőle és minthogyha a lehetősége is ki volna zárva annak, hogy valaha az életben ilyesmikkel jöjjön érintkezésbe.

Pedig alig lép ki az életbe, azonnal égető aktualitással bírnak rá mindezek a dolgok. Az ügyvéd, aki kereskedelmi pereket vagy ipari vonatkozású ügyeket bonyolít le, bíró, akinek ilyen ügyekben ítéletet kell hoznia, közigazgatási és rendőri közeg, akik a hivatásában naponta találkozik a kereskedelemmel és az iparral, teljes gyámoltalansággal állanak e kategóriákkal szemben, hacsak később az életben másoknak sok árán nem pótolták azt, amit tanulmányi idejükben elmulasztottak. Valóságos rébusz egy ilyen nyomozó hatósági közeg szemében egy komplikált könyvelési adathalmaz és nem tudom nincs-e egészen komolyan igaza annak, aki egyszer tréfából mondotta, hogy a rendőrtiszt csak azért tartóztatott le valakit, mert az ügyével kapcsolatos könyvelést nem értette és így valami zűrzavaros huncutságnak látta. Azt meg magam hallottam egyszer a bíróságon, hogy amikor az egyik fél valami váltó aláírását hozta fel, a járásbíró azon a hangon, amelyen a földöntúli titokzatos dolgokról szoktak beszélni, így sóhajtott fel:

– Hüh! Váltó! Avval nem jó elkezdeni! Pedig ez az ember tanult váltójogot és annak idejében nyilván ismerte is a szabályait. De hogy az életben milyen szerepe van a váltónak, arról nem volt több fogalma, mint amennyi a váltóaláírások miatt tönkrement gavallérok vagy parasztok szomorú sorsáról regélő újsághírekből, regényekből vagy mende-mondákból ragadt rá.

Az ilyen kuriózumok nélkül is könnyű belátni annak az abszurditását, hogy az élet felett oly ellenállhatatlan hatalommal uralkodó elem, mint a jogvégzettek tömege, ideértve az egész bírói testületet és az egész állami, törvényhatósági, rendőrségi hivatalnoki kart: absolute hiányában legyen azoknak az ismereteknek, amelyek az élet legnagyobb jelentőségű terepére vonatkoznak: a kereskedelmi és ipari ismereteknek.

Csak élesedik és fokozódik ez az abszurdum annak a meggondolásával, hogy mindezek viszont kötelező tárgyként tanulnak például egyházjogot, amelynek egyetlen gyakorlati jelentőségű szava nincsen.

Valamikor az lehetett a tudomány és az élet, amit az egyetemen ma tanítanak. A tudomány és az élet azóta átalakult és rohamléptekben alakul át folytonosan. Az egyetem büszke konzervativizmussal ül fenn középkori magasságában és minderről nem vesz semmi tudomást. Egy gyermek is könnyedén beláthatja, hogy pl. a könyvelés tudománya közelebbi és szervezettebb hozzátartozója a kor magaslatán álló jogász képzettségnek, mint az egyházjog, de azért az egyetemen továbbra is az egyházjog tudásával képesítenek valakit jogvégzetté, nem pedig a könyvelés és egyéb kereskedelmi ismeretek tudásával. A kifejezett lenézéstől az eleven életnek: ettől amennyire lehet őrizkednek, de az életnek balga és rövidlátó negligálása még mindig jó takarója az áltudománynak az igazi tudomány hiányának leplezésére.

Jogi oktatás reformjáról beszélni nevetséges fontoskodás addig, amíg csak arról van szó, hogy hány szemeszter között milyen vizsgákat tegyen a hallgató, nem pedig arról, hogy miképpen kellene az egyetemet közelebb hozni az élethez. Mert nincsen valami fonákabb, mint az egyetemet ma is annak nézni még, ami a középkor századaiban volt: a tudományok olyan hajlékának, ahol a tudományokat önmagukért ápolták és tanították és a hallgatóra bízták, hogy milyen hasznát akarja és tudja látni az életben annak, amit magába szívott. Az egyetem ma kvalifikációt ad, amelyet az állam megkövetel bizonyos hivatások és pályák betöltéséhez. Ez már többé nem jogi tudományokat ápoló és terjesztő intézmény akadémiás értelemben, hanem egészen a köznapi életbe beleilleszkedő hivatalnokképző, ügyvédgyártó, bírónévelő intézet, melynek létalapja és életcélja e minőségében csak akkor van, ha olyan majdani hivatalnokok, ügyvédek, bírák egyszóval olyan jogvégzett egyének kerülnek ki belőle, akiknek a tudása arra képesíti őket, hogy a jogvégzettséget feltételező élethivatásokat kitűnően betöltsék az életben. Ezt a hivatást pedig lehetetlen jól betölteni a gazdasági élet oroszlánrészét lefoglaló kereskedelem és ipar ismereteinek tökéletes hiányában. És hogy e hiányosságnak azután milyen óriási kárát látja a gazdasági élet, arról jeremiádkat tudna sírni ezer és ezer kereskedő és iparos, aki ezt a hiányosságot megkeserülte.